

תמורות בצבא האדום

ספק, אם איזה צבא שהוא סיגל את עצמו לתנאי המלחמה החרישה כה מהר, כפי שעשה זאת הצבא האדום במשך השנתיים. השינויים שחלו בו — מהם שנדרשו בשביל לסתור את שיטות-פעולתו של האויב ולהגיע לשימוש היעיל ביותר בנשק חדיש מתוצרת בתי-החרושת הרוסיים ושל חוץ-לארץ; ומהם שבאו כתוצאת המדיניות הריאליסטית, השואפת לקרב את האנשים אשר גדלו ברבע המאה של המשטר הסובייטי — ומרביתו של הצבא האדום קבל את חינוכו בתקופה שלאחר המהפכה — אל המסורת הצבאית הרוסית הישנה. זו המסורת הנראית כיום לא כתוצאה של כפייה שרירותית, אלא כפרי רוחו של העם הרוסי. כסוג הראשון אפשר לכלול את האמצעים ליצירת התנאים למלחמה, כסוג השני — את האמצעים המכוונים למטח מצב נפשי נאות בקרב החיילים הלוחמים.

כל החידושים מהסוג הראשון, כמעט ללא יוצא מהכלל, התפתחו בתוך אש הקרבות. כאלו הן ה"חטיבות-הסערי" שלחמו בסטלינגרד תחת התרבות ובסביבתן, חטיבות שאומנו מתחילה כצנתנים ונמצאו מוצלחות ביותר בזמן התקפת התורף על יד זימבניקי*, נובוצ'ירקסק** ורוסטוב, ויותר מאוחר — בהסתערות על קרימסקיה***, בקובן. חטיבות אלה מורכבות מפלוגות של חיילות שונים, ובכללם זורקי להבות, ארטילריה קלה ומהנדסים, כולם נושאים כלי נשק אבטומטיים ומאומנים לקרב נגד-אל-נוף בסכינים, ואף בידים. והוא הדבר בסוללות התותחים האנטי-טנקיים, בעלות ניידות מעולה, אשר הוכיחו את ערכן בזמן התקפת-הנגד הנרמנית בשלהי התורף, והפכו עכשיו גם לנשק הנגה בעל חשיבות רבה. לאחר שלמדו במפורש את דרכי שעמושו של האויב בחטיבות-מחץ מוטסות, בלתי-חליוות הונהג שימוש נפרץ הרבה יותר באלחוט. אפשר להאריך את הרשימה בהרבה, כי המפקדה הרוסית ניצלה ככל יכולתה את התכונה האופיינית לעם הזה, לסיגול מהיר של דרכי-פעולה חדישים. ברם, החידושים בעלי הערך הרב ביותר התפתחו בשטח האדמיניסטרציה. כאשר הוחלט אשתקד, כי פעילותם של חקומיסרים הפוליטיים תצמצם כתחומים הפוליטיים — הוא אותו חוג ענינים, אשר בצבא הכריזי היו קוראים לו "דאנה לסעד רוחני לחיילים" — נעשו, כתוצאה מכאן, צעדים להכטיח שלא ישקעו המפקדים בעבודת האדמיניסטרציה על חשבון רוחי-הנומה, ששיפוחה הוא-הוא מטרת הריאורגניזציה. פירוש הדבר היה, שהוגדל כמידה ניכרת מספר קציני-המטה. יחידות קטנות למדי כצבא האדום יש להן כיום, כראשי-מטה, קצינים בעלי וותק ונסיון צבאי רב יותר, לפעמים אף בעלי-דרגה נבונה יותר, מאשר למפקדים-בפועל של היחידות האלה, אשר לפקודתם הם סרים. חלוקת העבודה משתררת את המפקדים הצעירים האלה, אשר מרביתם הוכיחו

* מדי-מע' לסטלינגרד. מכאן מתח פון-מנשטיין בהתקפת-נגד בדצ. 1942, לעזרת הארמיה המוקפת.

** בירת חבל הקווקז-של-הדון בעבר, מצפון-מזרח לרוסטוב. — המער.

*** צומח מסילות-ברזל, שבכיבושו היה תלוי ניתוק צבא הגרמנים בדרום קובן. — המער.

את ערכם בשנתים של קרבות, למען יוכלו להתרכז בהנהלת הקרבות עצמם, ואילו בשמח התיכון והארמיניסטרציה פעילים אנשים בעלי מוג אחר במקצה. הברל מעין זה היה כולט ביותר בארמיה ה-62 אשר הגנה על סטליננרד, — בין המפקד הנמרץ והנסער הנג'רל ז'וקוב, לבין ראש המטה המיושב, הנג'רל ק'רילוב, אשר התאים את נסיונו, שרכש באודיסה ובסבסטופול, לבעיות ההגנה על סטליננרד.

חשובה עוד יותר היא שיטת הדצנטרליזציה, המניחה לפיקוד העליון להתרכז במידה רבה בבעיות של אסטרטגיית-הדרכות. במידת-מה יש בשיטה זו חזרה למסורת הצבאית הרוסית הישנה, ומקורה ללא ספק במרחקים העצומים המפרידים בין החזיות השונות. שיטת הריכוז, הקשורה בשמו של טימושנקו, מילאה תפקיד בשלבים הראשונים במלחמה זו כשכל הגייסות הרוסיים פעלו לפי תכנית אחידה, והיא תכנית של נסינה תוך כרי קרבות. מאז דצמבר 1941 נעשה המצב מורכב יותר. החזיות השונות קשורות עם בתי-החרושת ואיזורי הייצור, המציידיים ומכלכלים אותן, ולעתים קרובות נשלחת האספקה בדרכים אשר אינן עוברות כלל בקרבת הבירה. חילות-מצב מקומיים, העומדים בקשר אמיץ עם השלטונות האזרחיים בעזרת ועדות מעורבות, מפעילים לעתים קרובות לעצמם את כל בתי-החרושת בשטחי-הגנייתם לפי הסכמים ישירים; אזור רחב מאחורי החזית מחולק לחבלים ניאורטיים, שנבולותיהם מזדהים בדרך כלל עם נבולות הנפות. כיום זוכים "פיקודים" שונים (או כפי שהרוסים קוראים להם "חזיות") למידה רבה של עצמאות בכל, פרט לדברים הנוגעים בתכניות אסטרטגיות. כאשר מגיע הצורך להפעיל תכנית מרכזית, מבקרים באי כח הפיקוד העליון בחזיות לשם מתן הוראה. דבר זה בלט ביותר בהעברתם של מרשל-האיזור נוביקוב ומרשל וורונוב, המפקד הארטיילרי הנודע, מסטליננרד ללנינרד בתורף העבר, ומביקוריו התכופים של מרשל ז'וקוב בחזיות השונות**. ניכרת נמישות רבה בצירוף החזיות השונות למטרות אופרטיביות — סימן נוסף להעדר-ההנוקשות — דבר אופייני לרוסיה הסובייטית במלחמה זו.

על השינויים הארמיניסטרטיביים והתכניים אפשר לרונ לעתים לפי הדישנים. מה שאין כן בחידושים הנוגעים במסורתו, ברוחו ובחיצוניותו של הצבא האדום. אין למצוא ברוסיה תמיכה להשקפה, שהצעדים לחיזוק הפרסטיזיה של הקצינים, להידורו החיצוני של הצבא או לעידוד רוח-הקרב שלו עיי אותות הצטיינות חדשים שהונהגו מאז תחילת המלחמה, יש בהם איזו נסיגה מהסוציאליזם. אדרבא, מדגישים כי, המושכל לכל אחד לפי עמלו אינו שולל את הנהגה של חלוקת פנסיות, ציוני-הדרגה ואותות-כבוד. כשם שאפשר היה לשמוע בימי שלום כי אין להשאיר אף איש ברוסיה הסוציאלי-ליסטית שיהא נשכח ועווב, כן גם כיום אנו קוראים בעתונות הצבאית כי אין טעם לביטוי החייל האלמוני, וכי האיש הממלא את חובתו זכאי לכך כי יצוין שמו. המספר הניכר של למעלה ממחצית-מיליון אותות-הצטינות, אשר חולק מאז פרוץ

* באנגלית— "Commands"; בארץ המטרופולין — איזורי-פיקוד גיאוגרפיים; בחזית — קבוצות של ארמיות; כגון — "פיקוד המזרח התיכון" או "מפקדת המזרח התיכון". — המער.
** מהדוגמאות האחרונות — שיתופו של המרשל וסילבסקי באופרציות של החזית האוקראינית הראשונה והשנייה, לשם הקפחת והחדתה של הארמיה הגרמנית השמינית ליד קניב-קורסון. — המער.

המלחמה, ואשר רובם מקנים זכות לפנסיה, מסתבר מן השיטה המקובלת של הרחבת החומין במתן אותות-הוקרה להראויים להן. כך, כאשר שיים של מטוס-קרב זוכה בהצטיינות, וזוכים לכך גם עובדי הקרקע האחראים למטוסו, האימרה ההיתולית כי אנשים מקבלים לפעמים אותות הצטיינות עבור מעשי נבורה בעתיד, — יש בה יותר מקורטוב של אמת. מדליות עלולות לעורר את רגש האחריות ולהמריץ את האנשים. החזרה אל סמלי-הכתף (אפלטים) לסימון הדרגה, פתיחת מועדונים מיוחדים לקצינים וצעדים דומים לאלה, נובעים ממגמת המשמעת החדשה שהונהגה לפני ארבע שנים. משמעת פנימית צריכה למצוא את ביטויה בהופעה החיצונית, נכתב לא-מוזן בכוכב האדום, אם כי באותו יום עצמו מטעים סופר שני של אותו העתון כי אין לסלוח רשמיות וקשיחות חסרות-הגיון, וכן נאמר שם לאנשי-צבא צעירים היוצאים לחזית, כי תכונותיו של קצין טוב הן: שיהיה צנוע, שליו בנפשו, ושיוכל במצב מסוכן לראות לא את הסכנה בלבד, מהמפקדים נדרשת תקיפות אבהית מלווה רגישות כלפי החיילים, ואופייני הדבר, כי חיילים רוסים רבים מכנים את מפקדיהם בשם אבא!

יש בצבא האדום לא רק העלאה מהירה מאנשי השורה לקצינות — תוצאה מן המספר הרב של אבידות — אלא עולה גם היחס המספרי של הקצינים לגבי החיילים. חטיבות ידועות, בעלות תפקידים מיוחדים, מורכבות מקצינים בלבד. רבים אשר לקחו חלק במערכת סטלינגרד כשוראים, נמצאים כעת פזורים בצבא האדום כקצינים בדרגות נמוכות, למען יביאו אל היחידות מנסיונם ומוזרה-האנדה האופף אותם. ביניהם נמצא, דרך אגב, אותו נכור שופע מרץ, פיוטר בולושג, שבין יריה ליריה מרובה אנטי-טנקי היה אוכל את דיסתו בחפירת קלעים במעלה החוף של הוולנה. זה הולם בהחלט את קו המסורת הסובייטית, כי הנושאים בסמכות — יש להזכירם בלי הרף מה האחריות הרובצת עליהם, וכי הזוכה בתגמול מטילים עליו חובות. אנשי הגוארדיה נדרשים לשמש מופת בהתנהגותם. לצבא האדום יש כ־80 דיכוינות-רגלים של נוארדיה, ומספר מתאים של יחידות נוארדיה אחרות — צבא מוכתר, אדיר ורכינסון. בכיכר ראשית במוסקבה מוצגת תמונת-קיר ענקית: חייל צעיר נלוי ראש כורע לנשק שולי הנל-גורדו בשעת ההשבעה; בכלל, בפניות לצבא בשנה האחרונה, מתכוונים אל רגש המסירות למילוי-חובה יותר מאשר לרגש השנאה-לאויב. הרבה לוקח מן העבר להארת ההווה, אבל כבר עתה מתחיל להאיר, באור עצמי משלו, זוהר המלחמה הנוכחית, ולעתים קרובות נשמעת בפי המפקדים קריאת-המקצה: «להלחם כאשר לחמו אנשי סבסטופול וסטלינגרד!» הקו הבולט ביותר של הצבא האדום כיום היא אולי ההתעניינות הרבה בחידושים. זו מסייעת הרבה למפקדים להנהיג אמצעים טקטיים וכלי נשק חדשים, ומעוררת דיונים על בעיות ללא-ספור, הכרוכות במלחמה ובשלום העתיד לבוא. אם כי איש הצבא הרוסי הוא עכשיו בעל מחשבה בוגרת יותר ובוטח בעצמו יותר, הרי הוא שומר על סקרנותו הערה, המשמשת אולי יסוד לכושר ההסתגלות והגמישות שלו, והוא בו בלבו למבנה הנוקשה של הארגון והטקטיקה הנרמניים.